

GODIŠNJA KONFERENCIJA HRVATSKOGA
POLITOLOŠKOG DRUŠTVA

HRVATSKI POLITOLOŠKI RAZGOVORI 2021.

*TAKO MLADA, A VEĆ STARA: DRUŠTVENE,
EKONOMSKE I POLITIČKE POSLJEDICE
DEPOPULACIJE HRVATSKE*

KNJIGA SAŽETAKA

ZAGREB, 5.–6. studenog 2021.,
Fakultet političkih znanosti, Lepušićeva 6

PANEL 1: DEMOGRAFIJA, IZBORI I BIRAČKE PREFERENCIJE

Slaviša Orlović, Fakultet političkih nauka u Beogradu

Despot Kovačević, Fakultet političkih nauka u Beogradu

Implikacije depopulacije na izborne procese – uporedna iskustva iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore

Depopulacija prouzrokovana iseljenjem i migracijama stanovništva odlika je svih društava Zapadnog Balkana. Migracije uzrokuju probleme u temeljnim pitanjima izgradnje demokratskog društva i države. Implikacije depopulacije su višestruke na političke procese, a važni efekti su vidljivi i na proces izbora u navedenim društvima. Predmet analize u ovom radu su različiti pristupi uređenju biračkog prava iseljenika u izbornim procesima u političkim sistemima (sustavima) Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore. Navedene države imaju različite modele regulacije izbornih procesa, a dobri su primeri niz mehanizama i manjkavosti za ostvarivanje biračkog prava iseljenika. U tom pogledu, prvo otvoreno pitanje je broj birača koji imaju pravo glasa i efektivnog broja birača u ovim zemljama. Na Zapadnom Balkanu susrećemo neažurne i nedovoljno precizne biračke spiskove koji su produkt loše administracije i stalne promene broja stanovnika koji se nedovoljno prati. Drugo važno pitanje koje analiziramo je biračko pravo iseljenika gde nailazimo na različite modele i (ne)mogućnosti da se iskoristi biračko pravo. Kroz analizu pokazujemo različita rešenja i njihove implikacije na izborni proces. Analiza različitih pristupa u regulaciji biračkog prava iseljenika pokazuje niz dilema u bazičnom ostvarivanju biračkog prava, a često i diskriminatoran odnos prema biračima izvan zemlje. Treći nivo analiza je analiza ukupne participacije iseljenika i njihovog učešća u političkim i izbornim procesima kroz izborne cikluse koji pokazuju tendencije u ovoj oblasti. Posebnu pažnju obratićemo na rešenja između navedenih studija slučaja pre svega kada je reč o manjinama, a deo istraživanja posvećen je i statusu hrvatske manjine u ovim zemljama, kao i statusu srpske, crnogorske i bošnjačke manjine u Hrvatskoj. Iako nije reč samo o iseljenicima, često je u pitanju i višegeneracijsko ili dugoročno prisustvo na teritoriji, rešenja ovih pitanja imaju važnost za navedenu temu.

Ključne reči: izbori, birački spisak, participacija, migracije, Zapadni Balkan

Višeslav Raos, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Bartul Vuksan-Ćusa, Srednjoeuropsko sveučilište, Beč

Oni što dolaze za nama: Dob i biračko ponašanje u Hrvatskoj, 1995.-2020.

Istraživanja biračkog ponašanja u Hrvatskoj do sada su utvrdila postojanje stabilnih obrazaca strukturiranja stavova i stranačkih preferencija uzduž identitetsko-povijesnog i kulturno-religijskog rascjepa, dok stavovi o ekonomskim pitanjima nisu jasno povezani s preferencijama za pojedine stranačke opcije. Novija istraživanja također pokazuju kako se dobne skupine jasno razlikuju prema svojim stavovima i preferencijama. Međutim, postavlja se pitanje, je li dob kao faktor razlikovanja skupina birača i njihovih stavova te preferencija stabilna odrednica. Cilj ovoga rada jest provjeriti u kojoj mjeru u posljednjih dvadeset i pet godina možemo govoriti o utjecaju dobi, generacije i vremenskog konteksta na biračke preferencije i stavove. U tu svrhu koriste se nacionalno reprezentativna predizborna i postizborna anketna istraživanja nastala u sklopu Hrvatskih izbornih studija u razdoblju od 1995. do 2020. godine.

Ključne riječi: dob, mladi, biračko ponašanje, društveni rascjepi, Hrvatska

Marko Grdešić, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Depopulacija na lokalnoj razini: S čime je korelirana depopulacija na lokalnoj razini?

3

U ovom će se izlaganju predstaviti kvantitativna analiza depopulacije na lokalnoj razini, koristeći podatke starijih popisa stanovništva (2011, 1991, 1953). Podaci se mogu, uz neke prilagodbe, organizirati na istim teritorijalnim jedinicama (općinama) kroz duže vremensko razdoblje, što omogućava usporedbu stotinjak teritorijalnih jedinica u više vremenskih točaka. Potencijalno najzanimljivije usporedbe su one između socijalističkog razdoblja (1953-1991) i razdoblja samostalnosti (1991-2011). Osim toga, predstaviti će se jednostavna deskriptivna analiza povezanosti depopulacije s drugim potencijalno zanimljivim varijablama koje se također mogu pratiti na lokalnoj razini, a također. Na kraju, demografske varijable dovesti će se u vezu s političkim varijablama, točnije ishodima nedavnih izbora. Cilj ove eksplorativne analize jest prije svega u otvaranju potencijalno produktivnih pogleda na vezu između depopulacije i politike.

Ključne riječi: Hrvatska, stanovništvo, lokalna politika, izbori, kvantitativna analiza

PANEL 2: MIGRACIJA I INTEGRACIJA

Ivan Burić, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

Hrvatski migracijski potencijal 2022.

Određivanje migracijskog potencijala regija ili zemalja jedan je od najtežih, ali i znanstveno najrelevantnijih zadataka na području istraživanja migracija. Naime, službene statistike koje govore o zabilježenim kretanjima stanovništva te službene procjene o ekonomskim potrebama tradicionalnih imigracijskih zemalja uglavnom omogućuju grubu predikciju stvarnog broja budućih migranata. Jedan od mogućih načina preciznijeg određivanja smjerova i obujma budućeg migracijskog kretanja svakako je anketno istraživanje na reprezentativnom uzorku stanovništva zemlje porijekla. Takav model predikcije migracijskog potencijala u Hrvatskoj je prvi put predstavljen 2005. godine u radu Migracijski potencijal Hrvatske – mikroanalitički aspekti, a zatim i prošle godine na znanstvenoj konferenciji Gasterbajterska iseljenička poema – od stvarnosti do romantizma. Mjerenje migracijskog potencijala u oba ova istraživanja, kao i u istraživanju provedenom 2013. godine zasnivalo se na operacionalizaciji mikroanalitičkog koncepta Heinza Fassmana i Christiane Hintermann. Pri operacionalizaciji migracijskog potencijala oni polaze od percepcije životne situacije kao i osobne motivacije migranata. Naglašavaju da percepcija prednosti i prepreka nije dovoljna za objašnjenje same migracije te uvode indikatore koji upućuju na konkretno ponašanje potencijalnih migranata nakon uvida u situaciju (npr. informiranje o imigracijskoj zemlji, konkretno traženje radnog mjesta, mjesta stanovanja i sl). Na osnovu niza sličnih indikatora procjenjuju ukupni migracijski potencijal određenog područja dijeleći ga na vjerojatni i na stvarni migracijski potencijal čime obogaćuju i sofisticiraju jednostavnu pull-push shemu u predodžbama potencijalnih migranata. U izlaganju namjeravam predstaviti podatke o migracijskom potencijalu građana RH za 2022. godinu. Migracijski potencijal bit će operacionaliziran shodno mikroanalitičkom konceptu Fassmana i Hintermannove. U izlaganju ću predstaviti sljedeće podatke. Prvo, procjena migracijskog potencijala stanovništva Hrvatske (16+) za period od idućih godinu dana. Drugo, usporedba migracijskog potencijala za iduću godinu s podacima prikupljenim 2005., 2013. i 2020. godine. Treće, analiza promjena u socio-demografskoj strukturi potencijalnih migranata u periodu 2005-2021. Četvrto, analiza doprinosa pojedinih demografskih i socio-ekonomskih obilježja vjerojatnosti migriranja. Podaci će biti prikupljeni tijekom listopada 2021. u istraživanju agencije Ipsos. Istraživanje će se provesti metodom terenskog „lice u lice“ anketiranja na nacionalno reprezentativnom, višestapno stratificiranom slučajnom uzorku (N=1000) posredstvom tzv. CAPI tehnike anketiranja.

Ključne riječi: Migracijski potencijal, ukupni migracijski potencijal, vjerojatni migracijski potencijal, sigurni migracijski potencijal, socio-demografska struktura migranata

Sanja Klempić Bogadi, Institut za narodnosti i migracije, Zagreb

Viktorija Kudra Beroš, Institut za narodnosti i migracije, Zagreb

Snježana Gregurović, Institut za narodnosti i migracije, Zagreb

Sonja Podgorelec, Institut za narodnosti i migracije, Zagreb

Migracijske i integracijske politike – formalnost ili rješenje?

Nepovoljni demografski procesi – negativno prirodno kretanje, starenje stanovništva i iseljavanje radno aktivnog stanovništva, uzrokovali su ne samo manjak radne snage na tržištu rada već i problem dugoročne održivosti zdravstvenog i mirovinskog sustava. Desetljećima je Hrvatska manjak radne snage kompenzirala doseljenicima iz BiH. Nakon njezina osamostaljenja, iz Bosne i Hercegovine su doseljavali pretežno hrvatski državljani na koje više Hrvatska ne može računati u većem broju zbog negativnih demografskih trendova u hrvatskoj zajednici u BiH kao i zbog činjenice da im hrvatsko državljanstvo omogućava odlazak na rad u ekonomski znatno razvijenije zemlje EU. Posljednjih godina u Hrvatsku useljavaju uglavnom državljani trećih zemalja (BiH, Srbija, Kosovo, Sjeverna Makedonija, Ukrajina itd.), a u manjoj mjeri iz zemalja EU te prekooceanskih. No unatoč jezičnim i kulturnim sličnostima useljenih sa stanovnicima RH, useljavanje migranata nužno zahtjeva uređen migracijski zakonodavno-pravni okvir i jasno definiranu migracijsku politiku. Hrvatska je do sada donijela dvije migracijske politike (2007-2008. i 2013.-2015.), ali oba dokumenta su uglavnom bila orijentirana na pravne, sigurnosne i humanitarne aspekte migracija, dok su demografski i ekonomski aspekti bili zanemareni. Pitanje integracije u tim dokumentima fokusirano je isključivo na osobe kojima je odobrena međunarodna zaštita u RH, a zanemarena je integracija ostalih kategorija migranata. Cilj rada je analizirati dosadašnje strateške dokumente u području migracija i integracije te zakonodavni okvir Republike Hrvatske u svjetlu mogućeg povećanog useljavanja različitih kategorija migranata uključujući i povratak osoba iz iseljništva te useljavanje potomaka hrvatskih iseljenika.

Ključne riječi: useljavanje, iseljavanje, migracijska politika, integracijska politika, Republika Hrvatska

Senada Šelo Šabić, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb

Nikica Kolar, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb

Ima li dobrodošlice u Hrvatskoj? Analiza integracijskih politika

Od posljednje velike migrantske krize u Europskoj uniji Hrvatska je stekla reputaciju zemlje koja nasilno krši ljudskih prava izbjeglica na vanjskoj granici EU, tzv. push-back prakse. Međutim, i kad određen broj izbjeglica uspije doći u Hrvatsku, vrlo malen broj trajno ostane. U ovom radu ćemo analizirati jesu li doista izbjeglice dobrodošle u Hrvatsku. Naime, Hrvatska se kroz međunarodni sporazum EU i Turske kao članica EU obvezala da će prihvatiti određen broj izbjeglica, no evidentno je da niti na tom planu integracijske politike ne uspijeva postići zadovoljavajući rezultat. Hrvatska ostaje tranzitnom zemljom čak i za izbjeglice koji ostvare pravo na međunarodnu zaštitu (azil), jer hrvatske vlasti integracijskim politikama demotiviraju ostanak izbjeglica, a i sam socijalni sustav integracije nepripremljen je za ljude veoma različitog kulturnog podrijetla. Kako bismo pouzdano prikazali ove latentne oblike sprječavanja integracije izbjeglica, u ovom ćemo se radu oslanjati na dvije kategorije osoba u procesu integracije u hrvatsko društvo: azilante (osobe kojima je odobren politički azil) i tražitelje azila. Metodološki okvir našeg istraživanja temelji se na intervjuima s akterima politike integracije i tumačenju prikupljenih podataka i materijala iz drugih izvora (izvještaji medija, izvještaji nevladinih organizacija, vladini dokumenti i politike). Na tri polja integracijskih politika – obrazovanju, zdravstvu i stambenoj politici – provjerit ćemo koliko je iskrena volja hrvatskih institucija u integraciji azilanata i tražitelja azila u hrvatsko društvo. U mnogim slučajevima u Hrvatskoj azilanti i tražitelji azila iz valova posljednje migrantske krize sustavno su spriječeni u ostvarivanju svojih osnovnih socijalnih prava. Strukturno su motivirani da što prije napuste teritorij Republike Hrvatske, pa čak i dublje u EU tzv. push-forward praksom. Azilanti i tražitelji azila iz ovog migracijskog vala trajno su označeni kao Ostali i sustav im kroz prakse integracijskih politika stalno priopćuje da nisu dobrodošli.

Ključne riječi: migracije, integracijske politike, azilanti, push-back, push-forward

Tado Jurić, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Gamechanger u demografiji EU-a: Rad od kuće kao demografska mjera za revitalizaciju Hrvatske i EU-a

Mjere pronatalitetne politike u većini država članica EU-a nisu dovele do demografskog poboljšanja i očekivanog učinka. Budući da su sve mogućnosti za demografsku revitalizaciju Europe ili nerealne ili politički neprihvatljive svim članicama, vjerujemo da je mjera koju predlažemo realna opcija koja bi u kratkom roku mogla dovesti do poboljšanja demografske slike u EU. Ovaj će rad pokazati da bi rad od kuće ili rad na daljinu mogao biti adekvatan odgovor na demografske izazove s kojima se suočava Republika Hrvatska. Naime, ovaj oblik gospodarstva omogućio bi oživljavanje mnogih hrvatskih depopuliranih regija. Prednosti ovog pristupa su sljedeće: Rad na daljinu usporio bi odljev mozgova s periferije Hrvatske ali i EU. Ova bi mjera mogla ponovno naseliti velika napuštena područja Hrvatska (ali i biti primjer ostalim EU periferijama). Ovim bi se pristupom nesumnjivo postigla bolja raspodjela stanovništva na razini cijele Hrvatske i EU. Mjera bi mogla dati novi poticaj napuštenim ili demografski ranjivim područjima i omogućiti radnicima da napuste gradove s visokim životnim troškovima. Time bi se divljanje cijena nekretnina u Zagrebu i Splitu dovelo u red. Nadalje, rad na daljinu bi smanjio potrebu mladih za životom u velikim gradskih središtima kako bi povećali šanse napretka u karijeri. Europskoj unija bi bila zainteresirana za podršku ovom projektu jer joj ne bi trebalo biti u cilju imati ispražnjene vanjske granice, a u kontekstu ilegalnih migracija. Naime, postoji jasna korelacija između iseljavanja iz pograničnih krajeva i porasta ilegalnih prijelaza granice. Ključna ideja je dopustiti dozvole za preseljenje radnicima koji se žele preseliti na periferiju i raditi na daljinu. Implementacija mjera bi išla kroz kolektivni ugovor zaposlenika u javnom sektoru, a realizacijom Hrvatska bi se u EU mogla pozicionirati kao okretno gospodarstvo i društvo prilagodljivo novim izazovima. Time bi Hrvatska bi mogla biti uzor i ostalim članicama EU i pokazati da i nove manje razvijene članice mogu prednjačiti i kreirati konstruktivne EU politike.

Ključne riječi: ekonomija rada od kuće, EU periferija, demografske mjere, demografija EU-a

PANEL 3: MLADI, POLITIKA I DEMOGRAFIJA

Filip Fila, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Marita Grubišić-Čabo, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Gdje teče med i mlijeko? Europa i Hrvatska očima mladih

Depopulacija Hrvatske pitanje je ne samo prirodne reprodukcije, već i migracija. Minulo desetljeće (2010-e) bilo je upravo obilježeno emigracijom iz Hrvatske, čija glavnina je bila u zemlje Europske unije te je većinom obuhvatila mlađu populaciju. Prijašnja istraživanja, kao i ovo, pokazuju kako su najčešće navedeni razlozi odlaska ekonomske prirode. Međutim, ovaj rad analizom 'Youth Study Croatia 2018/2019' podataka istražuje i u manjoj mjeri proučavane društveno-političke čimbenike koji potencijalno utječu na odlazak ili namjeru istog. Odabrane su varijable koje se najšire gledano dotiču tri područja: odnosa prema EU i osjećaja pripadnosti Europi te odnosa prema vlastitoj državi. Konkretno, istražujemo nacionalni i europski identitet mladih, percepciju integracije Hrvatske u Europsku uniju, viđenje budućnosti vlastite zemlje, osjećaj nacionalnog ponosa, transnacionalna iskustva, povjerenje u EU i Hrvatsku, zainteresiranost za politiku te osjećaj mladih da politika brine o njima. Prvi dio analize deskripcija je migracijskih aspiracija mladih u korelaciji s relevantnim sociodemografskim obilježjima. U drugom dijelu analize provedena je hijerarhijska multipla regresija u tri koraka, koji reflektiraju navedena tri šira područja promatranja. Isto tako, u multiplu regresiju uključene su navedene odabrane varijable za koje autori smatraju kako mogu dodatno osvijetliti problematiku pitanja jačine namjere odlaska mladih iz Hrvatske, što je zavisna varijabla regresije.

Ključne riječi: mladi, Europa, Europska unija, emigracija

Marko Kovačić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Savjeti mladih kao mehanizam ostvarenja međugeneracijskog dijaloga?

Savjeti mladih, definirani “kao savjetodavna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koja promiču i zagovaraju prava, potrebe i interese mladih na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini” (Zakon o savjetima mladih, 2014) jedini su institucionalni oblik političke participacije ekskluzivno mladih u hrvatskom zakonodavstvu. Osnovani s idejom poticanja političke participacije mladih, savjeti mladih u Hrvatskoj okupljaju dobnu kohortu od 15 do 30 godina te bi u teoriji trebali stvarati institucionalnu pretpostavku za međugeneracijski dijalog. Međutim, iako su zakonska obaveza za sve jedinice lokalne i regionalne samouprave te bi svojom zadaćom trebali pomoći u stvaranju poticajnog okruženja za razvoj mladih, podaci govore da tek nekolicina JLRS-ova poštuje navedenu zakonsku obavezu. Znači li to da JLRS-ovi nemaju sluha za mlade ili je problema u nedovoljnoj zainteresiranosti mladih? Je li uopće moguće ostvariti međugeneracijski dijalog između mladih i odraslih ako se naizgled kvalitetan institut ne implementira? Cilj ovog rada tako je izložiti problematiku savjeta mladih, analizirati razloge niske prevalencije osnovanih savjeta mladih te istražiti potencijalne alternativne oblike lokalne političke participacije. Koristeći teorijsku pretpostavku međugeneracijskog dijaloga (Klindera et al. 2002; Marphatia 2001) tekst će istražiti stvarni potencijal savjeta mladih za ostvarenje istog te će ponuditi preporuke za unapređenje lokalnih politika za mlade. Implikacije ovih nalaza imat će implikacije ne samo na promišljanje lokalne participacije mladih, već i na kreiranje i interpretaciju demografske politike s obzirom na pretpostavku da one lokalne zajednice koje vide mlade kao resurs imaju veću šansu zadržati ih na svojim prostorima.

Ključne riječi: međugeneracijski dijalog, mladi, politička participacija, politika za mlade, savjeti mladih

Anita Bušljeta Tonković, Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“

Jelena Puđak, Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“

Organizacije mladih i za mlade u ruralnoj Hrvatskoj: Studija slučaja Ličko-senjske i Zadarske županije

Najveći broj organizacija civilnog društva koje se bave mladima u Hrvatskoj nalazi se u velikim gradovima. Zabrinjava podatak kako sedam županija ima registriranu tek jednu, a tri županije ni jednu organizaciju koja se bavi mladima. Ipak, u većini županija postoje organizacije civilnog društva koje se povremeno bave tematikom vezanom za mlade, premda se njima načelno ne bave. Upravo su ove organizacije bile u središtu provedenog istraživanja, čiji je cilj bio istražiti i u sociološkoj studiji prikazati trenutnu sliku organizacija mladih i za mlade u hrvatskim ruralnim područjima s naglaskom na ruralna područja Ličko-senjske i Zadarske županije. Naime, ruralna područja ovih županija u geografskom ali i društveno-gospodarskom smislu sačinjavaju svojevrsnu kopču, odnosno spojnicu između Kontinentalne i Jadranske Hrvatske. Konačan rezultat kvalitativnog istraživanja ide prema razumijevanju rada s mladima na ruralnim područjima iz perspektive organizacija civilnog društva (kao relevantnih razvojnih aktera) i na temelju toga davanja odrađenih preporuka donositeljima odluka. Dodatno, rezultati ukazuju na potrebu uvođenja građanskog odgoja u obrazovni sustav. Radi se o potrebi da djeca i mladi uče o načinima i važnosti aktivne participacije u zajednici i sudjelovanja u demokratskim procesima. Uz to, važan preduvjet za ostvarivanje ravnopravne i produktivne suradnje udruga mladih i za mlade s lokalnom samoupravom podrazumijeva zanemarivanje političko-ideoloških razlika kako bi se zajedničkim radom ostvario javni interes. Istodobno, politička (ne)pripadnost navedena je kao važan element socijalne isključenosti. Zbog nje izgledi mladih za napredovanje i razvoj ne ovise o stečenim vještinama i sposobnostima. S druge strane, razlog nemotiviranosti i nezainteresiranosti za aktivnosti od strane mladih mogao bi biti pripisan fenomenu „naučene bespomoćnosti“.

10

Ključne riječi: mladi, ruralna područja, udruge mladih i za mlade, građanski odgoj, naučena bespomoćnost

Ana Pažanin, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Posljedice ratnih i ekonomskih migracija u Hrvatskoj 21. stoljeća

Razlozi vanjske migracije stanovništva iz Hrvatske, te unutarnje migracije između pojedinih područja Hrvatske prije 1991. mogu se tražiti ponajprije zbog ekonomskih prilika. Nakon 1991. godine bilježi se povećan broj unutarnjih migracija, prognanika i izbjeglica iz okupiranih dijelova Hrvatske u slobodne krajeve zemlje, te iseljavanje stanovništva mahom kao izbjeglica u druge zemlje Europe. Osim ove migracije, važno bi bilo spomenuti i emigraciju srpskog stanovništva, koje uglavnom zbog politike zastrašivanja od strane lokalnih srpskih vođa i tada nastale ratne situacije i probuđenog nacionalizma napušta Hrvatsku i odlazi u Srbiju ili Bosnu i Hercegovinu. Rat i ratna migracija utjecali su na kretanje stanovništva i njegove strukture, posebice narodnosnu i vjersku. U svrhu poboljšanja stanja te rješenja demografskih problema kao prioriteta političkih problema, bilo je potrebno pronaći odgovarajuću pronatalitetno-imigracijsku populacijsku politiku (jednu koja bi težila povećanju nataliteta, i drugu koja bi stimulirala useljavanje), te obnoviti opustošene krajeve i provesti gospodarsku obnovu tih područja. To se međutim nije dogodilo ili se dijelom dogodilo. Ono čemu od 2001. godine, a i danas posebno svjedočimo su posljedice. Neke od njih su vidljive u sve starijem stanovništvu, odlasku mladih iz Hrvatske u zemlje koje im nude bolji životni standard i bolje životne uvjete, osiromašenje seoskih sredina i prenapučenost urbanih područja.

Ključne riječi: Hrvatska, iseljavanje, populacijska politika, ratne migracije, ekonomske migracije

Vladimir Filipović, Međunarodno sveučilište Libertas, Zagreb

Ideje naseljavanja područja oslobođenih u akciji Oluja 1995/96.

Nakon ratne pobjede i uništenja srpske paradržave u Hrvatskoj akcijom Oluja u kolovozu 1995. hrvatske vlasti su se suočile, između ostaloga, i s problemom ispražnjenog područja. Područje veće od 10.000 četvornih km ili oko 20% državnog teritorija koje je ionako bilo slabije naseljeno 1995. ostalo je i bez većine svojih stanovnika. Prazno područje primijećeno je od hrvatskih vlasti koje su poduzimale napore da se to područje demografski vitalizira. U ovom radu se analiziraju inicijative hrvatskih vlasti koje su trebale rezultirati naseljavanjem toga područja. Pri tome, posebna se pažnja posvećuje idejama koje su tu bile prisutne i koje su pojavljuju kod donositelja i provoditelja odluka. Pokazuje se kako su u razdoblju do godine dana nakon akcije Oluja (do ljeta 1996.) ideje naseljavanje bile dio nacionalističkog imaginarija koje su u središtu imale „kroatizaciju“ toga prostora, odnosno promjenu etničke strukture. Tako je i demografska revitalizacija bila dio jednog ideološkog konstrukta što je i razlog njezina debakla.

Ključne riječi: akcija Oluja, ideje naseljavanja, demografska revitalizacija, nacionalizam, etnički inženjering

Barbara Riman, Inštitut za narodnosna vprašanja, Ljubljana

Demografska struktura pripadnika slovenske zajednice u Hrvatskoj: jučer, danas, sutra

Pripadnici slovenske nacionalne zajednice u Hrvatskoj kontinuirano su prisutni na hrvatskim prostorima tijekom više desetljeća te su sastavni dio hrvatskog društva. Prema postojećim podacima, u prvom redu prema popisima stanovništva, vidi se da je najveći broj Slovenaca u Hrvatskoj bio 50-tih godina 20. stoljeća, a od tada se njihov broj stalno smanjuje. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, bilo ih je 10.517. Očekuje se da će na popisu stanovništva 2021. godine njihov broj pasti ispod 10.000. Dosadašnja istraživanja pokazuju da su pripadnici slovenske zajednice u Hrvatskoj stariji i školovaniji segment populacije, te da postoji (skoro) tradicionalna spolna nejednakost u korist žena unutar slovenske nacionalne zajednice. Cilj je ovog izlaganja odgovoriti na pitanja tko su pripadnici slovenske zajednice u Hrvatskoj danas, te prikazati širu demografsku sliku slovenske zajednice tijekom 20. i početkom 21. stoljeća. Posljedično će se promatrati pitanja koja se odnose na identitet Slovenaca u Hrvatskoj, njihova uključenost u hrvatsko i slovensko društvo te nacionalna opredijeljenost treće i četvrte generacije pripadnika slovenske zajednice koji danas žive u Hrvatskoj i koji predstavljaju temelj na kojem slovenske zajednica može graditi svoju budućnost.

Ključne riječi: nacionalne manjine u Hrvatskoj, slovenska nacionalna zajednica, Slovenci u Hrvatskoj, demografska struktura slovenske zajednice u Hrvatskoj

Sanja Lončar, Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Dario Pavić, Odsjek za sociologiju, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb

Područja s napuštenim i praznim nekretninama u Hrvatskoj. Pledoaje za prepoznavanje, istraživanje, politike i razvoj regeneracijskih strategija

Fenomen područja s velikim brojem napuštenih i praznih nekretnina značajno utječe na život zajednica u ekonomskom, okolišnom i socio-kulturnom smislu. Premda je taj fenomen prisutan u nekim dijelovima Europe i SAD-a već niz desetljeća, posljednjih desetljeća bilježi se njegovo jačanje. Ovo izlaganje pokazuje da je fenomen napuštenosti prisutan u suvremenoj Hrvatskoj kao složena mreža negativnih demografskih, socijalnih, ekonomskih i okolišnih uzroka i utjecaja. Nadalje, izlaže se teorijski okvir za istraživanje područja s velikim brojem napuštenih ili praznih nekretnina u Hrvatskoj. Kvantitativne analize ključnih pokazatelja, analiza medijskih sadržaja i službenih dokumenata te etnografska terenska istraživanja pokazuju da su napuštena područja zasigurno prisutna u Hrvatskoj, a isto tako i lokalne inicijative za ublažavanje negativne situacije. Prepoznavanje tog fenomena na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini treba pratiti razvoj interdisciplinarnih istraživačkih metodologija, politika i strategija regeneracije. Iznose se neke smjernice o tim pitanjima, kao i mogući trendovi u svjetlu prirodnih katastrofa (potresa) i epidemije Covid-19.

Ključne riječi: područja s napuštenim i praznim nekretninama, Hrvatska, deprivacija, depopulacija, regeneracija

RAZGOVORI POVODOM IZLASKA KNJIGE

Urednici

Marta Zorko, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Sead Turčalo, Fakultet političkih nauka u Sarajevu

Popularna geopolitika, Zagreb, 2021., Fakultet političkih znanosti, biblioteka Političke analize.

S vrlo optimističnim očekivanjima u prihvatu publike i vrlo skromnim okvirima rasprave u teorijskim konceptima i budućim utemeljenjima discipline, ova urednička knjiga usmjerena je pr-venstveno prema praksama uokviravanja suvremenoga svijeta i geografske okoline. Konceptualizirana je u pet dijelova. U uvodnom, prvom dijelu urednici donose pregled razvoja discipline i prikaz suvremenog svijeta u kontekstu realiteta post-istine i informacijske krize. Daljnji dijelovi knjige rezervirani su za studije prema unaprijed tematski određenom okviru koji je temelj geopolitike: teritorij – stanovništvo – moć. Prikaz formacije i dekonstrukcije diskursa i narativa u ove tri kategorije obuhvaća vrlo raznolike proizvode popularne kulture, od medija, *animea*, videoigara, stripa, glazbenih tekstova ali i glazbe, filma, televizijskih serija i društvenih mreža. Drugi dio se tako bavi teritorijalnošću u kontekstu *animea* i videoigara, a treći obrađuje geopolitičku dimenziju drugosti u stripu, glazbi i filmu. U četvrtom dijelu razmatraju se geopolitički diskursi u vanjskoj politici na temelju filma i društvenih mreža, a peti dio bavi se glazbom i televizijskim serijama u kontekstu prelamanja globalnog i lokalnog u suodnosu geopolitike i popularne kulture. Pokušali smo okupiti što različitije proizvode popularne kulture, ali i autorice i autore iz različitih područja. Interdisciplinarnost je središnja okosnica istraživanja u ovom području te autori oku-pljeni u ovoj knjizi to i dokazuju. Od politologa i novinara, preko anglista do muzikologa, autori dolaze sa sveučilišta u Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Zadru te Splitu. Iako su svi tekstovi izvorni, neki od njih su prethodno neobjavljene, skraćene verzije diplomskih radova ili radova nagrađenih Rektorovom nagradom.

Ivana Dobrotić, Pravni fakultet u Zagrebu

Teo Matković, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Nejednakosti ekspanzije sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kontekstu mogućnosti lokalnog financiranja i demografskih kretanja

Rad istražuje teritorijalne obrasce razvoja RPOO u Hrvatskoj u kontekstu postojećeg sustava financiranja i demografskih promjena. Ovaj sustav karakterizira izrazita decentraliziranost, uz velike razlike u fiskalnim i administrativnim kapacitetima, te izostanak obaveze JLS da osigura uslugu svoj djeci, kao i izostanak mehanizama fiskalnog poravnjanja za potrebe pružanja ovih usluga. Ovim postupkom pokušavamo utvrditi mogućnosti ekspanzije socijalnih usluga unutar fiskalno decentraliziranog sustav. Naime, decentralizacija se učestalo podrazumijeva kao optimalna solucija za pružanje socijalnih usluga, ali istovremeno uvodi rizik nejednakosti u dostupnosti i kvaliteti usluga u različitim područjima, posebno u zemljama gdje su regionalne razlike velike, a fiskalna redistribucija ograničena. Koristeći panel svih 556 gradova i općina u razdoblju 2005.-2018, ovim radom namjeravamo utvrditi učinak promjena u raspoloživom lokalnom proračunu, demografskim pritiscima i zatečenoj razini vrtićkih izdvajanja JLS na promjene u kapacitetu i financiranju RPOO. Učestale promjene u poreznim režimima i financiranju lokalne samouprave dovele su do značajnih međugodišnjih varijacija u raspoloživom proračunu JLS, ali su se ove proračunske promjene tek ograničeno odrazile u razvoju vrtićkih kapaciteta, odnosno ulaganju u RPOO. Iako su jednom razvijeni lokalni kapaciteti razmjerno sigurni od učinka kasnijih fiskalnih (i demografskih) kontrakcija, te je u prikazanom razdoblju došlo do određene konvergencije u obuhvaćenosti djece vrtićima, nalazi ukazuju da u izostanku namjenskih mehanizama fiskalnog poravnjanja i mandata osiguranja kapaciteta RPOO, povećanje proračuna JLS nije dostatno da izbjegne „institucionalizaciju“ teritorijalnih nejednakosti u dostupnosti usluga RPOO.

Ključne riječi: rani i predškolski odgoj i obrazovanje (RPOO), decentralizacija, teritorijalne nejednakosti, fiskalni kapaciteti, demografska kretanja

Daniela Širinić, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Ivan Čipin, Ekonomski fakultet u Zagrebu

Petra Međimurec, Ekonomski fakultet u Zagrebu

Lokalna i regionalna demografija u Hrvatskoj: kako demografskim mjerama osigurati političku održivost?

Broj živorođenih u Hrvatskoj u posljednjem je desetljeću u padu, ali uz nezanemarivu regionalnu i lokalnu heterogenost. Zbog dugotrajne i ubrzane depopulacije brojne jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave počele su provoditi mjere i aktivnosti kojima pokušavaju zaustaviti ili preokrenuti nepovoljne demografske trendove. No, zbog negativnog demografskog momentuma koji je prisutan u velikom broju gradova i općina, uvedenim mjerama teško se mogu postići demografski ciljevi koje nositelji političke vlasti na lokalnoj razini često proklamiraju u javnom diskursu. U uvjetima depopulacije mnoge općine i gradovi postaju svojevrsni natjecatelji za zadržavanjem postojećih i privlačenjem doseljavanja novih mladih obitelji. Gubitak mladih ljudi u nekoj lokalnoj zajednici dovodi u pitanje njihovu demografsku, ekonomsku i u konačnici političku održivost. Stoga postoji potreba i nužnost lokalnih vlasti da povećaju broj stanovnika ili barem zaustave odljev stanovništva mjerama za povećanjem nataliteta ili poticajima mladima za ostanak odnosno doseljavanje. U ovom radu istražiti ćemo sustav demografskih mjera koje provode općine, gradovi i županije te njihovu međupovezanost s mjerama koje postoje u susjednim općinama, gradovima i županijama. Koristit ćemo se javno objavljenom bazom Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade u kojoj se nalaze objedinjeni podaci o mjerama i aktivnostima na lokalnoj i regionalnoj razini. Analiza će se provesti s obzirom na kategorizaciju mjera: financijski poticaji za živorođene, potpora roditeljima u institucionalnoj skrbi predškolske djece, mjere za učenike i studente, te mjere za stambeno zbrinjavanje. Dobiveni rezultati povezat će se s odabranim demografskim pokazateljima, uz diskusiju o demografskim i političkim implikacijama prvih nalaza.

Ključne riječi: demografske mjere, lokalna i regionalna demografija, komparativna analiza

Ivana Dobrotić, Pravni fakultet u Zagrebu

Rastuća (ne)vidljiva većina? Nesigurna i netipična zaposlenost i roditeljstvo

Iznijet će se rezultati InCARE projekta koji se bavio razvojem politika roditeljskih dopusta i usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u zemljama bivše Jugoslavije. Prvo će se dati kratak uvid u politike roditeljskih dopusta i usluga u post-jugoslavenskim zemljama, a zatim će se iznijeti preliminarni rezultati kvalitativnog istraživanja provedenog u Hrvatskoj i Srbiji s majkama djece u dobi 1-3 godine u nesigurnoj i/li netipičnoj zaposlenosti. Roditelji, odnosno majke u nesigurnoj i netipičnoj zaposlenosti ukazuju na brojne prepreke pri ostvarivanju i korištenju temeljnih roditeljskih prava, a što im ograničava mogućnost istovremenog sudjelovanja na tržištu rada i roditeljstva i/li otežava usklađivanje obiteljskih obaveza i plaćenog rada. Ponajprije je uzrok tome u samom međuodnosu dizajna politika usmjerenih skrbi za djecu predškolske dobi i majčina položaja na tržištu rada, a zbog čega im je otežan pristup te sama mogućnost korištenja plaćenih roditeljskih dopusta i/li usluga javnih dječjih vrtića. Usporede li se s roditeljima u „tradicionalnoj“ zaposlenosti, one u pravilu imaju bitno niže roditeljske naknade, a u Srbiji ponekad ostaju u potpunosti bez naknada, te se vraćaju na tržište rada neposredno nakon poroda kako ne bi izgubile zaposlenje ili dodatno ugrozile poslovanje vlastite firme te time i materijalne uvjete vlastite obitelji. Suočene s ograničenim pristupom priuštvim i kvalitetnim uslugama često odgađaju polazak djeteta u dječji vrtić i privremeno se povlače s tržišta rada (djelomice ili u potpunosti). Osim otežanog pristupa roditeljskim pravima, veliki im izazov predstavlja i sama nesigurnost zaposlenja i izloženosti diskriminatornim praksama poslodavaca, kao i breme koje sa sobom nosi tradicionalna raspodjela obiteljskih obaveza koja predstavlja dodatan izvor stresa i prepreku (punoj) integraciji majki na tržište rada.

Ključne riječi: roditeljske naknade, roditeljski dopusti, tržište rada, roditeljstvo

Krešimir Petković, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Starenje, depulacija i kaznena politika u Hrvatskoj: trendovi i projekcije

Proučavanje odnosa političkog i demografskoga, napose javnih politika, veličine i strukture stanovništva, kojim se bavi politička demografija, predstavlja važan izvor spoznaja za istraživanje i stvaranje javnih politika kojim se bavi politička znanost. Dugoročni trendovi povećanja prosječne dobi stanovništva i smanjenja broja stanovnika uslijed starenja i emigracije nalažu istraživanje u promjeni arhitekture javnih politika koje, kao ciljno djelovanje javnog sektora u državi i društvu, često počivaju na prešutnoj pretpostavci rastuće ili stabilne populacije s uravnoteženom dobnom strukturom. U tom problemskom kontekstu, ovo istraživanje posvećuje se istraživanju trendova kaznene politike i projekciji njezina razvoja i budućih problema s kojima će se suočavati. Nakon što se ukratko prikažu teorijske i pojmovne pretpostavke istraživanja – shvaćanje kažnjavanja kao sredstva društvene kontrole uz druge moguće modele poput kontrole pristupa (Foucault vs. Deleuze), razmatranje teorije odustajanja od zločina koje se povezuje sa starenjem (Sampson i Laub), te s njima povezane paradigme političkog subjekta na kojima teorije počivaju (homo criminalis vs. homo oeconomicus) – u empirijskom dijelu prvo se usporedno prikazuju kretanja stanovništva i probrana kaznena statistika, a zatim se razmatraju postojeći trendovi u odabranim područjima zločina i kažnjavanju te projiciraju budućí. To se među ostalim čini u području zatvorskog sustava (redukcija i starenje zatvorske populacije) i njegovog odnosa s probacijom; premještanja fokusa inkriminacija kaznene politike, promjena njezina jezika i kategorija (ispreplitanje s identitetskim borbama za politike moralnosti te s dispozitivom seksualnosti); povezanost kaznene politike s dispozitivima upravljanja populacijom u pandemijskim okolnostima te povezanost s dispozitivima kontrole imigracije.

Ključne riječi: kaznena politika, starenje, emigracija, imigracija, zatvorski sustav, probacija, politike moralnosti, seksualnost, pandemija, dispozitiv, Foucault, Deleuze

Ana Petek, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Teorijsko-metodološki okvir istraživanja ciljeva hrvatskih javnih politika

Ciljevi, kao formalna očitovanja o poželjnoj budućnosti, izjave kojima se deklarira što će vlast činiti, temeljni su element svake javne politike. Upravo analiza ciljeva predstavlja jednu od temeljnih politoloških ekspertiza za javne politike s obzirom da je njihova svrha operacionalizacija političkih ideologija kao priprema za djelovanje političkih institucija. Literatura i studije javnih politika vrlo se oskudno bave ciljevima, ne nude njihovu klasifikaciju, a ciljevi hrvatskih javnih politika do sada nisu bili podvrgnuti sustavnoj empirijskoj analizi. Istraživanje je dizajnirano kao međusektorska komparacija. Zasnovoano je na deskriptivnom istraživačkom pitanju (kakvi su ciljevi hrvatskih javnih politika) i teoriji dizajna javnih politika. Analiza je utemeljena na kodiranju strateških dokumenata Vlade RH, prema pravilima kvalitativne analize sadržaja. Dokumenti su uzorkovani tako da se osigura zastupljenost politika iz svih temeljnih javnopolitičkih područja, politika namijenjenih specifičnim društvenim skupinama te strategija koje se odnose na uže teme. Uzorak politika/strategija sadrži pravosudnu, sigurnosnu, prometnu, obrazovnu politiku, politiku zapošljavanja, spolne/rodne ravnopravnosti, politiku za mlade, za osobe s invaliditetom, pitanje poticanja čitanja, nasilja u obitelji te proizvodnje drva i drvne industrije. U sklopu projekta razvijena je originalna klasifikacija ciljeva javnih politika na temelju kodiranja njihovog tematskog aspekta ciljeva te tehničkih značajki, odnosno oblika u kojem se pojavljuju. Na tematskoj dimenziji razlikuju se sektorski, procesni, evaluacijski, instrumentalni i vrijednosni ciljevi. Prema obliku ciljevi se razlikuju s obzirom na razinu uokvirivanja i razinu apstraktnosti, te određenje načina ostvarenja, odgovornih aktera, korisnika, vremenskog okvira i kvantificiranog pokazatelja provedbe. Nalazi istraživanja pokazuju kako su hrvatske javne politike u odnosu na svoje ciljeve vrlo raznorodne te su sve tematske kategorije ciljeva obilato zastupljene. No u tehničkom smislu ciljevi hrvatskih javnih politika vrlo su loše operacionalizirani, te najčešće nemaju većinu tehničkih značajki koje čine standardne elemente dizajna javnih politika.

19

Ključne riječi: klasifikacija ciljeva javnih politika, dizajn javnih politika, strategije vlade, kvalitativna analiza sadržaja, međusektorska komparacija

Marjeta Šinko, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Ana Petek, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Rodno osvještavanje politika u Hrvatskoj: analiza nacionalnih strategija

Rodno osvještavanje politika (gender mainstreaming) razvijeno je kao pristup u dizajniranju javnih politika početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Amsterdamskim ugovorom koji je stupio na snagu 1999. godine Europska unija obvezuje se na njegovu primjenu. I od Hrvatske se, kao članice Europske unije, očekuje rodno osvještavanje javnih politika. Konkretno, ovaj pristup odnosi se na integriranje rodne perspektive tijekom stvaranja raznorodnih javnih politika, a ne kreiranje samo onih koje su izravno usmjerene na žene. Istraživačko pitanje ovog rada jest postoji li u Hrvatskoj praksa rodnog osvještavanja javnih politika te, ukoliko postoji, u kojem obliku. Rodno osvještavanje politika istražuje se na temelju analize četiri strateška dokumenta hrvatske vlasti (o spolnoj ravnopravnosti, zapošljavanju, obrazovanju i nasilju u obitelji), koristeći kvalitativnu analizu sadržaja. U fokusu analize su javnopolitički ciljevi izraženi u ovim strategijama koji bi, kao deklarirana poželjna buduća stanja, nužno trebali biti usklađeni i s temeljnom ustavnom vrednotom spolne ravnopravnosti. Osim iscrpnog opisa ključnih ciljeva izabranih javnih politika u Hrvatskoj i njihova preklapanja, u analizi se koriste i postojeće tipologije pristupa rodnog osvještavanja u svrhu klasificiranja hrvatskog slučaja. Prema saznanju autorica ovog rada ovakav tip istraživanja u Hrvatskoj još nije proveden što je njegov primarni doprinos. Praktičan doprinos analize, za stvaratelje i zagovaratelje javnih politika, počiva na mogućnosti izvlačenja pouka iz dosadašnje primjene – odnosno njenog izostanka. Jer ovo istraživanje pokazuje kako rodno osvještavanje politika u Hrvatskoj uopće nije zaživjelo.

20

Ključne riječi: tipologija rodnog osvještavanja politika, vladine strategije, ciljevi javnih politika, kvalitativna analiza sadržaja

Anka Kekez Koštro, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Mario Munta, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Upravljački prioriteti političkog odlučivanja: analiza procesnih ciljeva hrvatskih javnih politika

Uspješnost javnih politika nerijetko se procjenjuje na temelju njihovih ishoda, što podrazumijeva ocjenu djelotvornosti u postizanju zadanih ciljeva i ostvarenju rezultata. Međutim, važna karika u uzročnom lancu koji povezuje društvene probleme i potrebe s jedne strane i rezultate javnih politika s druge strane, jest upravljanje procesom stvaranja javnih politika. Prepoznajući važnost procesnog aspekta političkog odlučivanja za uspješnost javnih politika, ovaj rad nastoji otkriti koje vrste upravljačkih prioriteta postoje u Hrvatskoj. Temeljem tematske analize procesnih ciljeva javnih politika u 11 hrvatskih strateških dokumenata, rad pokazuje kako hrvatski strateški dokumenti predviđaju niz upravljačkih zadaća počevši od donošenja temeljnih konstitutivnih odluka o institucionalnim okvirima i strukturama za oblikovanje i provedbu javnih politika, preko aktivnosti kojima se usmjerava dizajniranje javnih politika pa sve do praktičnog upravljanja implementacijskim procesom u kojem se provode planirane aktivnosti. U dokumentima hrvatskih javnih politika, pritom, značajno dominira upravo potonji skup aktivnosti pa najveći broj procesnih ciljeva kao prioritete postavlja one vezane uz osiguranje uvjeta i operativnih procedura za provedbu politike te upravljanje među-organizacijskim i međuljudskim kontaktima.

Ključne riječi: upravljački prioriteti, procesni ciljevi, konstitutivno upravljanje, usmjeravajuće upravljanje, operativno upravljanje

21

Nikola Baketa, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Ciljevi javnih politika usmjerenih na mlade, obrazovanje i poticanje čitanja – koherentnost ili nered?

Ciljevi javnih politika predstavljaju osnovu za djelovanje, ali i pokazuju krajnje stanje koje se želi postići njihovim ostvarivanjem. Koherentnost ciljeva u tom pogledu važna je iz razloga što se njome osigurava zajednički smjer politika te postojanje jedinstvene vizije smjera razvoja. Zadatak je ovoga rada razmotriti koherentnost ciljeva triju javnih politika i pripadajućih strategija, Nove boje znanja – Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine i Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine, kako bi se detektiralo postoji li koherentnost među njima, gdje se ona očituje i što može potencijalno značiti za ostvarivanje ciljeva. Pri tome, poseban naglasak se stavlja na Nacionalni program za mlade kojeg karakterizira usmjerenost na specifičnu skupinu i prožimanje različitih tematskih područja. Pri analizi ciljeva polazi se od kvantitativne analize prethodno kodiranih ciljeva, a glavni uvidi su temeljeni na kvalitativnoj analizi.

Ključne riječi: mladi, obrazovanje, čitanje, strateški ciljevi, koherentnost

Krešimir Petković, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

Utopija jednakosti ili distopija neslobode: jesu li ciljevi hrvatskih javnih politika koherentni i izvedivi?

Nakon uvodnog objašnjenja epistemoloških postavki izlaganja i prikaza dviju odabranih kategorija sektorskih ciljeva i četiriju kategorija vrijednosnih ciljeva javnih politika s primjerima iz državnih strategija, ističu se napetosti na razini međusobne koherencije ciljeva hrvatskih javnih politika te njihove izvedivosti. Na osnovi provedene analize propituje se je li karakter ciljeva hrvatskih javnih politika utopijski i koje bi mogle biti posljedice toga. U zaključku izlaganja argumentira se kako sugerirani nedostatak međusobne koherencije i korespondencije s društvenim trendovima izabrane ciljeve čini suviše ambicioznima te potencijalno distopijskima, napose u perspektivi negativno shvaćene političke slobode.

Ključne riječi: ciljevi hrvatskih javnih politika, koherencija, korespondencija, utopija, distopija